

Dubia.

SERMONES TRES ADEMARI,

UT VIDETUR,

IN CONCILIO LEMOVICENSI CELEBRATO ANNO 994.

(Apud Baluz., *Hist. Tutel.*, Append. pag. 385-400, ex codice 1238 bibliothecæ Albertinæ.)

SERMO PRIMUS.

Quondam, ut novit fraternitas vestra, dilectissimi, gravior afflictio et, ut ita dicam, plaga plagarum per omnia Lemovicensium crassabatur loca et per alias in circuitu civitates, ideoque ad beatum Martialem suæ salutis medicamentum omnis confugiebat populus, quam plebem districtius in presenti miseratio castigabat superna, ut cæteri timorem haberent. nec inobedientes jussis episcoporum essent in ecclesiasticis statutis, et ne illi qui puniebantur æterna postmodum plecterentur ultione. De talibus nimirum scriptum est: « Quem diligit Dominus corripit; flagellat autem omnem filium quem recipit. » Et Paulus ait: « Quod si extra disciplinam estis, cujus filii estis? Ergo adulteri et non filii estis. » Item propheta: « Castigans castigavit me Dominus, et morti non tradidit me. » Quod flagellum populo Lemovicensi non ad consumptionem, sed ad correctionem provenisse constat, dum hac de causa cuncta gens Aquitanica poenitentiam pro commissis egit, et sacerdotum monitis obtemperans, filia pacis est facta, quia pax episcoporum super eam requievit. Si, inquit Dominus Apostolis, ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra; sin autem, ad vos revertetur. Eo vero tempore quo hæc facta sunt, antequam ad locum Montem Gaudii corpus sacratissimum transveheretur Aquitanici patroni, contigit jam advenisse ad synodum Lemovicensem Burdigalensis urbis, hoc est secundæ Aquitanicæ metropolitanam, cujus fides tacenda non est. Cum enim sol occidisset et ipse metropolitanus ante beatum Martialem ab oratione surrexisset, cœpit divertere ad hospitium, sed ardentium ululatum graviter ferens et fetorem intolerabilem ignis qui de miserorum vaporabat corporibus, in gemitu et in lacrymis prorumpens, extensis manibus contra apostoli sanctorum clamavit voce magna dicens: « O

A omnem languorem et curabat omnem infirmitatem; qui dolores nostros abstulit, et infirmitates portavit, cujus livore sanati sumus? O claritas episcoporum, decus Ecclesiarum, ubi est quod legimus te in cœna ministrum Salvatoris fuisse, quando suis pedes lavit discipulis? O minister pietatis, ubi est quod legitur te a Domino cum aliis apostolis potestatem accepisse ligandi atque solvendi? Nobis certe ab antiquis traditum est Patribus nostris omne te donum gratiarum cum aliis accepisse apostolis. Quid illud dicam, o pauperum expectatio, miserorum consolatio? Nonne verum tenemus fuisse a te nostræ sedis Burdegalam urbem Deo acquisitam, et tui per mulierem a te baptizati impositione baculi principem civitatis continuo a morbo curatum pessimo? Nunquid non in eadem urbe tuo sopitum est baculo incendium æstuans? Rogo, si ob plebis reatum ignis ab ore tuo exit qui devorat inimicos tuos, tamen te esse ostende ejus discipulum qui fons misericordiæ est. Coram omnibus astantibus in veritate fateor quia, nisi hanc, antequam ab hac recessero urbe in his qui præsentem nunc sunt, restinxeris flammam, nisi istam tribulantium multitudinem a te videre curatam, non credet ultra mens mea his quæ de te lego magnifica, nec ulterius tuum ad hanc civitatem ero expetiturus patrociniûm. Frustra mihi appellaberis Domini discipulus, incassum mihi vocaberis Occidæ genti a Deo directus apostolus, nisi in oculis meis comitetur misericordiæ effectus. Te omnes Aquitanicæ monarchum, te plebem cui præsideo Burdegalensem baptismo tinxisse mihi in vanum pronuntiabant, nisi quod oro pro salute dolentis hujus multitudinis impetravero. Virga tua, quæ in urbe sedis meæ pro pretioso hactenus custodiebatur thesauro, mihi vilis æstimabitur, nisi cor meum ex hilaratum de medela istorum reddideris. » His narratis ad hospitium archiepiscopum recessit.

excubiis lumen de cœlo coruscans super locum sepulcri descendit, in suo jubare totam civitatem quasi lux diei meridiana per unam fere horam illuminavit. Omnes autem qui in urbe erant languentes repente sani facti sunt, et, cessante dolore et gemitu, requies et silentium omnibus factum est. Fuerunt vero numero septem millia et eo amplius eorum qui eadem noctis hora sanitatem receperunt, virorum et mulierum, dantium gloriam Deo cœli et ad propria incolumes redierunt. Ipsa denique noctis hora memoratus episcopus in lecto quiescens vidit in sopore profundo talem visionem. Astabat ei splendidus in veste fulgenti vir quidam qui urcum plenum aqua porrigebat ei, dicens: « Mandat tibi **Martialis** discipulus Domini nostri Jesu Christi ut de hac lympha refrigeres populum æstantem flammis, et bene habeunt. » Exprectus a somno pontifex, dum secum de tali miraretur visu, et omnia quieta sentiret, intellexit misericordiæ rorem divinitus in plebem stillari, sicut et inclucescente mane probavit. In illo tempore siquidem ex tum talis in ipsa patria paulatim cessare plaga cœpit ut aperte constaret Aquitanicis ipsum esse protectorem in cœlis qui eos olim veram fidem docuerat in terris. Verum ad illam beatam congregati pariter sunt translationem episcopi septem quasi angeli septem Ecclesiarum, ut ipso sacro septenario nobis doctoris translatio celebrior esset. Septem vero Ecclesiæ quarum pastores ad eandem translationem simul tunc convenerunt, hæ sunt sedes Bituricensis atque Burdegalensis, Sanctonicensis et Arvernensis, nec non et Aniciensis atque Petrocorensis, simulque Engolismensis. Ii septem Ecclesiarum principes una cum primate Lemovicensi, populorum optimatibus et Aquitanicis ducibus summopere in eodem concilio Domini legem observari ab omnibus sanciebant, quemadmodum per prophetam Dominus testatur dicens: « Labia sacerdotis custodiunt scientiam, et legem requirunt ex ore ejus, quia angelus Domini exercituum est. » Ante omnia pacem et justitiam observari monebant, ut legis docti inter virum et virum querelas juste finirent, et, oppressionibus pauperum et violentiis rapacitatis procul exclusis, pax et amica quies in regno Aquitanico deinceps permaneret; qui vero pacem violarent, tanquam rei majestatis a liminibus exploderentur Ecclesiæ, et a corpore et sanguine Domini extorres et a fidelium consortio et colloquio remoti, infamia perpetua notarentur, donec per satisfactionem condignam ab episcopis iterum matri Ecclesiæ reconciliarentur. In eo concilio secundum legem Domini benedictionem pronunciant et mulierumque ho-

A miserunt; quæ idem Romanus papa gratanter suscipiens, auctoritate apostolica roboravit, et de pace Ecclesiæ admodum in Domino gratulatus est, simulque de tam pretiosi patroni translatione; et, ut hæc per singulos deinceps in memoria haberentur annos, consono decreto sancitum est ad laudem et gloriam Domini nostri Jesu Christi, cui est honor, virtus et gloria in sæcula sempiterna. Amen.

SERMO II.

In translatione beati **Martialis**, quæ **Lotharii** temporibus facta est, ut bene nostis, dilectissimi, in Montem Gaudii propter illuc primum translata ejusdem membra patroni omnis populus Aquitanicus cum episcopis et majoribus natu ac principibus ascendebat ad orationem, ut non incongrue illis diebus lætitiæ illud congrueret prophetiæ vaticinium: « Venite, ascendamus ad montem Domini et ad domum Dei Jacob, et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis ejus, quia de Sion exhibit lex et verbum Domini de Hierusalem. » Qui locus nonini congruere videtur: erat enim ibi typicus, imo verus mons Domini, idem discipulus Christi, cuius sacra illuc membra ad tempus ob gaudium Christianorum erant translata; idemque qui per tribum Benjamin ex Jacob patriarcha originem traxit, non inconvenienter dici videtur domus Dei Jacob. Domus quippe, hoc est habitaculum Dei Jacob permansit, qui cum aliis apostolis in carne secutus toto corde dilexit eum de quo legimus: « Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob. » De talibus profecto Dei domibus ait ipse Dominus: « Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diliget eum, et ad eum veniam et mansionem apud eum faciemus. » Hæc domus Dei Israel vias Dei gentem docuerat Aquitaniam, gentes erroribus olim deditæ cœperant ambulare in semitis justitiæ. Tunc illis de Sion exivit lex et verbum Domini de Hierusalem cum **Martialis**, qui in Sion cum aliis prædicatoribus omnem scientiam per Spiritum sanctum in linguarum ignearum visione edoctus fuerat, legem novæ gratiæ occiduis evangelizabat, et verbum Domini quod in Hierusalem ab ipso magistro Salvatore Jesu Christo didicerat provinciis Galliarum primus omnium ostendebat. In eo autem conventu qui magnum concilium dicebatur, episcopi, qui ad eandem patroni convenerant translationem, omnes docere summopere festinabant viam Domini, ut per viam pacis et veritatis incedere satagerent, nec a tramite justitiæ, sequentes cordis sui pravitatem, deviant, potiusque Patrum institutis quam diaboli suggestionibus obcederent, et de illa patroni translatione ita gauderent ut membra et ceterum translationis sibi reportarent

sepulcrum sanati sunt; sed et hi quos ignis devorabat, eadem hora sentire refrigerium. Aliis denique cum sanitate ad sua regressis, iterum multo plures alii de longe adducebantur, e quibus totam videres urbem intus et per circuitum foris plenam. His autem qui sani erant luctus et clamor atque fetor languentium nimis oneri erat. Cum autem psallentium chorus patroni membra de sepulcro in basilicam Salvatoris, quæ regalis dicitur, in arca aurea portaret, multitudo infinita illa ardentium mox curationem plenam meruit, et omnes clamabant dicentes: « Benedictum nomen Salvatoris Domini nostri Jesu Christi qui per beatum Martialem propitius fuit populo suo. Nec silere debemus quod aperto interiori vase quod sanctum retinebat corpus, odor suavissimus emanabat et omnium adstantium nares jucundo reficiebat odore. At vero eadem sancta membra cum sacerdotum manibus de sepulcro inferrentur in vas aureum ubi recondita sunt, ecce subito terræ motus factus est magnus, ita ut major ecclesia cum omnibus qui in ea erant concuti videretur, nec tamen occidit, sed et super populum tantus terror irruit ut nullatenus mortem se evadere posse crederet, eademque hora qui a dæmonibus vexabantur curati sunt, eratque hora diei tertia, et sic in ecclesiam majorem sacra pignora deinde imminente nocte latenter propter irruentem populum cum jejuniis ministrorum in Montem Gaudii perlata sunt. Et sicut tota illa præterita nocte in aperiendo sepulcro sacerdotes Domini cum pontifice laboraverant, ita foris chori psallentium jejuni eandem noctem in psalmis et laudibus duxere pervigilem. Hi autem qui intrinsecus tam tremendum arripuerant opus, confecti jejuniis ab ipsa prima noctis hora instabant, et psalmodiarum consummata melodia, celebratis circa pullorum cantum mysteriis, confortati corpore et sanguine Redemptoris, ad extrahendos lapides manus miserunt. Merito itaque, divina eos Patres inspiravit dignatio, quatenus communi consensu hunc diem per singulos in reliquum annos in memoriam divinæ laudis decernerent, quia in ea et miracula superna et gaudia Christianorum, atque pax et requies Ecclesiarum claruerunt. Et postea, ut æterna hujus festivitatis esset commemoratio, in loco præfato ubi sacra patroni membra per aliquot dies requieverunt, ecclesiam in ejus nomine novam dedicaverunt. Nam de ipso monte Gaudii ad sanctum ejus sepulcrum, antequam absolveretur synodus, iterum relata sunt. Per omnia benedictus Jesus Christus Dominus noster nunc et in æternum. Amen.

At tum, complentibus magnis turbis populorum omnia loca per circuitum urbis ad duodecim amplius miliaria sub aperto divo serenti cælo admodum jucundante.

SERMO III.

Quemadmodum, dilectissimi, dedicata ecclesia a laudibus die noctaque divinis cessare non debet nec a sacrorum ornatu vacua manere, ita mens Christiana a Dei nunquam laude torpere nunquamve a bonæ operationis decore sterilis debet persistere. Et ut sacrilegium constat esse ecclesiam violare, ita eum qui jam baptismo purificatus domus Dei meretur esse, periculosum est temere a quoquam infestari; quia, cum viri sancti a perversis affliguntur, Deus qui eorum habitator est, ad iracundiam provocatur. In sanctis quippe viris Deus infestatur, dicente ipso per prophetam: « Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. » Qui autem Ecclesiam honorat, matrem profecto suam, et Dei sponsam honorat, imo ipsum Ecclesiæ caput Christum prorsus honorare videtur. Sic enim apostolis dictum est: « Qui vos audit me audit, et qui vos spernit me spernit. » Et item: « Amen dico vobis, quia tolerabilius erit terræ Sodomorum et Gomorrhæorum quam illi civitati quæ vos pacem predicantes non receperit. » Hæc propter hodiernæ festivitatis lætitiâ congruere videntur, quia, cum hujus templi dedicationem, quæ in Salvatoris pollet proprio nomine, annuatim replicamus, occasionem vobis utilia loquendi non incassum invenimus. Unde illud advertendum quod, si in oratorio dedicato homicidium vel aliud nefas quodlibet perpetratum, vel si ipsum templum a gentilibus sive hæreticis pollutum fuerit, nisi prius reconciliatione episcopali iterum per aquam sanctificatum fuerit, nullatenus ibi peragi potest opus Dei. Dicente enim Apostolo: « Quæ societas luci ad tenebras, qui autem consensus templo Dei cum idolis? » Non dissimili ratione quisquis post baptismum graviorem admiserit noxam, jam indignus Deo est, quia principali facinore contaminatus est donec iterum baptismo pœnitentiæ lavetur, et lotus sanctæ communioni sacerdotali reconcilietur auctoritate. Omnes ergo qui in baptismatis fonte spondere, tanquam immaculata domus Dei finetenus custodiant, ut integer spiritus eorum et corpus in adventum Domini servetur. Verum si quem post lavacri sacramentum gravius corruisse contigerit, pœnitendo digne satagat et consistendo matri Ecclesiæ per sacerdotum examen reconciliari, ne videlicet, quod absit, diaboli templum videatur, neve cum Satanæ regno damnetur, sed potius templum Dei manens

quæ episcoporum clâves sunt cœlorum, dicente apostolis Domino, quorum vicem in Ecclesia nunc episcopi tenent : « Amen dico vobis, inquit, quæcunque alligaveritis super terram erunt ligata et in cœlo, et quæcunque solveritis super terram erunt soluta et in cœlo. » O quantum iudicium illis imminet qui episcoporum excommunicationem observare recusant, quorum tanta auctoritas est ut qui eos honoraverit Christum honoret, qui eos contristaverit Christum contristet. Et quod auctoritatem concilii possint duo solummodo episcopi perfecta adimplere virtute, quodque ad regendum in pace et justitia populum sibi commissum in conciliis sibi invicem altrinsecus auxilium debeant ferre, confirmat Dominus dicens : « Dico vobis, quia si duo ex vobis consentiant super terram, de omni re quæcunque petierint, fiet illis a Patre meo qui in cœlis est; ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. » Proinde quotiescunque solus episcopus, convocatis suæ diœcesis primoribus, leges populo de justitia et pace instituit, quia vice Christi legatione fungitur, ut qui eum audierit Christum audiat, qui eum spreverit Christum spernat, nemo ejus jussa absque animæ suæ ingenti periculo contemnit. Quoties vero præsul, præulem sibi adjudicandi opem, ut jam sint duo, adsciverit, jam duo episcopi unum sapientes, unum idipsum sentientes, in nomine Domini congregati, Dominum in medio sui habere creduntur quasi tertium iudicem, eorumque sententiarum confirmatorem; quorum duorum qui auctoritatem contemnit, ipsum qui in medio eorum se asserit interesse contemnit. Verum si quando episcoporum trinitas astiterit, et sibi de quibuscunque consenserint rebus, tres quartum secum Dominum in medio habentes, eundem nihilominus a Domino accipiunt auctoritatis privilegium, ut quisquis eorum contraire quæsierit dictis, reus existat supernæ majestatis; ideoque indubitanter peribit. Igitur si duorum vel trium episcoporum tantæ virtutis et auctoritatis est, Domino testante, ut quæcunque petierint a summo opifice fiat illis, quantæ putatis esse firmitatis conventum ubi plures in nomine Christi nunc congregati sunt episcopi? Ecce enim hodiernum præsens concilium episcoporum in hac sancta sede Lemovicensi numero concluditur septiformi, ac perinde sacro, ut non dubium sit esse Dominum in medio eorum.

Si quidem de præsentî concilio septem episcoporum non incongrue dicere valemus, quia nunc deambulabat Dominus in medio septem candelæbrarum auroarum, tenet quoque in dextera sua

A signacula sunt, et agni immaculati qui occisus est ab origine mundi septem cornua et septem oculos sunt, qui sunt septem dona Spiritus sancti. Quis vero ambigat hoc septem episcoporum perfectum esse concilium, cum duorum vel trium Dominus confirmatissimum esse testetur? « Ubi, inquit, duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum sum. » Videat ergo quantum animæ suæ ingerat detrimentum qui huic sancto concilio de justitia et pace confirmanda et observanda inobediens existere quæsierit. Talis denique prorsus a præsentî concilio excommunicationi tradetur, et merito ut qui Deo jugo nolunt subdi, quod est suave, Satanæ duræ potestati tradantur. Plane sicut Ecclesiæ a propriis episcopis excommunicatæ interim usque ad absolutionem officio videmus privari divino, ita quicumque ab episcopo suo excommunicatur, divina privatur gratia usque ad reconciliationem per condignam satisfactionem. Talibus non est licitum Ecclesiam ingredi, nec cum fratribus participari neque in convivio, neque in colloquio. Nam etsi irreconciliati ab hac vita egrediantur, sic animæ eorum a societate animarum sanctarum extraneæ factæ in potestate tartari sunt, sicut hic corpora eorum a corporali remota sunt Ecclesia. Verum quoniam nonnulli ita contenebrati timore superbiæ videntur ut ubi jam episcopali iudicio fuerint excommunicati, tamen quasi licenter pro contemptu excommunicationis Ecclesiam intrent, et aliis in convivio, aliis in colloquio, præter episcopi jussionem semetipsos jungant, sciant se tales dupliciter interimi et pro culpa priore et pro contumacia vel negligentia sequente. Hi etiam qui excommunicatis scienter participantur præter consensum episcopi, nimirum iudicio gravi digni sunt. Rex ille quondam apud Anglorum gentem justus erat, sed quia cum excommunicato comite suo participavit semel in convivio, episcopo prædicente, justum Dei iudicium in hac vita passus est, quia in eadem domo gladiis confossus est. Illam gentem Gregorius papa tempore Mauricii et Phocæ per discipulos suos ad fidem convertit, et ab ipsa gente merito apostolus dicitur, quia eam per Evangelium primus in Christo genuit. Quanto magis ergo Martialis a Galliarum gentibus apostolus esse jure pronuntiatur, qui, Domino per beatum Petrum jubente, primus Galliam luce fidei illustravit temporibus Claudii et Neronis, qui ex genere Abrahæ, tribus autem Benjamin, oriundus unus ex septuaginta duobus discipulis Domini fuit, et apostolus pronuntiatur esse eodem modo quo et Paulus et Barnabas, qui de duodecim non fuerunt. Apud ipsam

bus ipsis oculis nostris probavimus. Constat itaque non solum nostris temporibus, verum etiam et antiquis, Martialis apostolatum claruisse, et fidenter nos profiteri quod fidenter Gregorium in suis posuisse institutionibus certum tenemus. Porro autem qui ab episcopis excommunicantur, hoc est, ligantur, et negligunt sive contemnunt, quoties se indignos Ecclesiæ ingerunt, toties se ipsos ligant et iram Dei contra se provocant, dicente Domino ad Moysen : « Si quis externorum accesserit ad sanctuarium moriatur. » Modo enim externi Ecclesiæ Dei esse videntur qui ligati, sive excommunicati et extranei a societate fidelium sunt culpis propriis exigentibus. Omnis autem qui juste se patitur excommunicari ne obediat sacerdoti, non fidelis sed infidelis iudicatur. Qua itaque ratione mysteriorum divinis interesse præsumit excommunicatis, cum nil aliud illi quam iudicium sit quod fidelibus remedium est. Nam sicut qui Eucharistiam manducat et bibit, indigne iudicium sibi manducat et bibit, non dijudicans corpus Domini, vel sicut qui manducat panem vel bibit calicem Domini indigne, reus est corporis et sanguinis Domini; ita qui indigne Ecclesiam ingreditur, iudicium magis quam salutem sibi acquirit, quia reus est sanctæ Dei Ecclesiæ. Talium exemplo rex Osias percussus est lepra, quia pontificis sui interdictum contempsit indigne templum Domini ingressus, qui de genere David multis annis iustitiam conservaverat, postmodum vero ad iniustitiam declinans incidit crimen inobediendiæ, et sub specie religionis, ut Domino adoleret incensum, indigne ingressus est templum. Verum pontifex Azarias cum sacerdotibus Domini octoginta interdixit regi ne illicitum ageret et modo excommunicandi : « Egredere, inquit, rex, de sanctuario et ne contempseris, quia non reputabitur tibi in gloria hæc a Domino Deo. » Sed excommunicatio-

nem pontificis rex elatus contempsit et cœpit ei comminari. Idcirco mox terræ motus factus est in templo, et rex lepra percussus est usque ad diem mortis. Imperator Theodosius episcopi sui excommunicationem, ut debebat, pertimuit. In die enim Natalis Domini non est ausus ingredi ecclesiam, sed lugens in saeco et cinere, in cubiculo suo perstitit quoad pro reatu digne satisfaciens ab episcopo reconciliaretur. Qua de re, quia semper obediebat iussis episcoporum, semper in omni bello mirabilis Deus illi concedere dignabatur victoriam plenam. Porro ad eos qui episcoporum parvipendunt excommunicationes exempla prophetarum proferimus. De talibus nimirum justitiam pervertentibus ait propheta : « Væ qui sapientes estis in oculis vestris et coram vobismetipsis prudentes, qui iustificatis impium pro muneribus, et iustitiam iusti aufertis ab eo. Propter hoc, sicut devorat stipulam lingua ignis, et calor flammæ exurit, sic radix eorum quasi favilla erit, et germen eorum ut pulvis ascendet. Abiecerunt enim legem Domini exercituum, et eloquium sancti Israel blasphemaverunt. Ideo iratus est furor Domini in populum suum, et extendit manum suam super eum, et percussit eum et conturbati sunt montes, et facta sunt morticina eorum quasi sterces in medio platearum. » Per conturbatos montes clerici, sive principes laici intelliguntur. Ast excommunicandi causa destructores pacis jubent episcopi prophetica auctoritate manere insepultos, ut, secundum prophetæ sententiam, sint cadavera eorum quasi sterces in medio platearum, ut sicut exigente reatu eorum animæ in illo sæculo a Dei regno extorres sunt, ita corpora a Christianitatis separentur sepultura. Pacem ergo omnes observent, si excommunicari nolunt, pacem et veritatem, hoc est iustitiam diligant, ut cum omnibus pax Domini sit, ipso præstante qui vivit et regnat in sæcula sæculorum.

CIRCA ANNUM DOMINI MXXIX.

BERNARDUS

SCHOLASTICUS ANDEGAVENSIS.

NOTITIA HISTORICA ET LITTERARIA.

(Histoire littér. de la France, VII. 308.)

Digitized by Google

Bernard, dont on ne connaît point autrement la famille, avait un frère beaucoup plus jeune que lui, ment, que Bernard était du pays d'Anjou. Il quitta sa patrie pour aller se rendre disciple de Fuibert, à